

zijn gewoonlijk te licht, relatief insuline-gevoelig en neigen sterk tot ketose en ketonurie. Uit het materiaal van de auteurs behoorden van 638 nieuwe gevallen van diabetes, 586 patiënten tot de stabiele en slechts 52 tot de onstabiele groep. Bij tien van deze laatste groep bleek na enige tijd een maligne tumor van de pancreas aanwezig te zijn. Van 638 diabetespatiënten bleek dus 1,3 procent aan een pancreas carcinoom te lijden. Als men alleen de patiënten boven 40 jaar beschouwt, bedraagt dit percentage 1,8.

De diabetes werd soms ontdekt tijdens ziekenhuisobservatie wegens verdenking van een maligne proces. Bij een ander deel van deze patiënten, die een maligne pancreas-tumor hadden, waren de diabetes-verschijnselen slechts kort tevoren, hoogstens een paar weken tevoren, ontdekt. Daarnaast is er echter een andere, veel kleinere groep, door andere auteurs beschreven, waarbij het pancreas-carcinoom optreedt bij patiënten, die al veel langer, soms jaren lang, aan diabetes lijden.

Men moet dus bij oudere diabetespatiënten, vooral als zij in de buurt van de zestig jaren oud zijn en zij tot de onstabiele soort diabetespatiënten moeten worden gerekend en de diabetes nog van vrij recente datum is, erg verdacht zijn op een maligne pancreastumor als mogelijke oorzaak van de diabetes.

L. J. Bastiaans

Boekbespreking

J. J. van Loghem. Bloedgroepenonderzoek. Bibliotheek van het Centraal Laboratorium van de bloedtransfusiedienst, Amsterdam, 1962. 77 bladzijden, prijs f 4,—.

Dit heldere, zakelijke boekje, samengesteld door medewerkers van het Centraal Laboratorium, en onder andere bestemd als handleiding bij de cursussen voor artsen, wil niet meer dan de belangrijkste feiten over bloedgroepen op het gebied van erfelijkheid, serologisch onderzoek en klinische toepassing in het kort vermelden.

De negen bloedgroepstelsels worden overzichtelijk besproken. De betekenis hiervan voor het erfelijkheidsonderzoek, de uitsluiting van het vaderschap (met de bestaande bloedgroepstelsels is de kans ruim 60 procent) en het ethnologisch onderzoek komt voldoende tot zijn recht. Op indringende wijze geeft dit rode boekje op een zwarte bladzijde met grote witte letters de gulden regel van de dubbele kruisproef.

De kruisproef met behulp van de zout/albumine methode, genoemd voor spoedgevallen (bladzijde 70) met minstens 90 minuten incubatie, doet het begrip spoed in de zin van snel handelen geweld aan.

Om een inzicht te krijgen in de ontwikkeling en de betekenis van het wetenschappelijk onderzoek vanaf 1900, kan dit geschrift warm worden aanbevolen.

K. Gill

J. D. Mulder. De plaats van de operatieve ingreep in de orthopaedie. H. E. Stenfert Kroese n.v. Leiden, 1962. 21 bladzijden.

Nadat onze jongste universiteit een orthopedische kliniek heeft opgericht en een gewoon hoogleraar in de orthopedie heeft benoemd, heeft de Leidse universiteit Dr J. D. Mulder benoemd tot lector in de orthopedie. Daarmee is de Anna Kliniek opgenomen in universitair verband.

In deze openbare les geeft Mulder zijn toehoorders allereerst inzicht in de plaats die de orthopedie inneemt ten opzichte van de chirurgie, de revalidatie en de traumatologie. In het streven naar herstel van vorm en functie van het bewegingsapparaat maakt de orthopedisch chirurg gebruik van spalken, gips, rekverbanden, beugels, kunstledematen en bijzonder schoeisel.

De operatieve indicatie acht Mulder in de regel relatief en aan de hand van de degeneratieve peeskapaandoening van het schoudergewricht en de arthrosis deformans van het heupgewricht weegt hij de bloedige en de onbloedige methode bij de behandeling hiervan tegen elkaar af. Omdat de indicatie tot operatie relatief is ziet Mulder het gesprek van de arts met zijn patiënt als noodzakelijk, en nuttig voor beiden.

Om inzicht te krijgen over de plaats van de orthopedie in de geneeskunde kan deze openbare les ter lezing worden aanbevolen.

K. Gill

F. Wibaut. De methode der geneeskunde. Erven F. Bohn n.v. Haarlem, 1962. 285 bladzijden, prijs f 14,—.

Dit boek wordt aangekondigd als „een kritisch onderzoek naar de grondslagen waarop het medisch denken en handelen steunt” en is daarom van bijzonder belang voor iedere arts. Nadat in het eerste hoofdstuk de geneeskunde als toegepaste ervaringswetenschap wordt besproken, behandelt de schrijver uitvoerig de begrippen waarneming, ervaring, hypothese, definitie en een aantal principes uit de waarschijnlijkheidsberekening en de statistica.

Bijzonder belangwekkend zijn de beschouwingen over het ziektebegrip en het begrip oorzaak in de geneeskunde. De auteur geeft een aantal sprekende voorbeelden van dubieuze redenaties in de geneeskunde, waardoor het geheel tot een boeiend geschrift wordt. Aparte hoofdstukken worden nog gewijd aan de therapie, diagnose, prognose en het taalgebruik in de geneeskunde.

De verschillende hoofdstukken van dit boek lijken mij bijzonder geschikt om als inleiding te worden gebruikt voor een programma van studiegroepen binnen het N.H.G.

De prijs van het boek kon laag worden gehouden dankzij de steun van de „Jan Dekker Stichting” en de stichting „De Drie Lichten”.

Het is jammer dat de schrijver kennelijk niet bekend was met het feit, dat er een gestandaardiseerde methode bestaat om een literatuurlijst samen te stellen.

G. J. Bremer

Het lezen waard

De Amsterdamse psychiater Dr H. Musaph geeft in het boekje „Het consultatiebureau voor huwelijks- en geslachtsleven” een medisch psychologische beschouwing over het werk van deze bureaus. Uitvoerig komen vooral de resultaten van het seksuologisch spreekuur ter sprake. Voor huisartsen is dit boekje bijzonder het lezen waard (zie ook de bespreking van Prof. Dr G. J. Kloosterman (1962) Ned. T. Geneesk. 106, 1698). Het is gratis verkrijgbaar bij de Nederlandse vereniging voor seksuele hervorming, Bilderdijkstraat 39, Den Haag.

Ingezonden

In het artikel van Dr Wittop Koning — (1962) huisarts en wetenschap 5, 151 — staat op bladzijde 152: „Een belangrijk verschil is ook, dat het morfinegehalte van opialum thans niet meer gelijk is aan dat van opium concentratum (pantopon) namelijk 50 procent. Opialum bevat thans 66 procent morfine.”

Dit zou niet juist zijn. Een apotheker, die ik namelijk om opheldering van deze alinea verzocht, keek het met mij na in zijn farmacopee (No 6) en vond de oplossing van deze fout. Zowel opialum als opium concentratum (pantopon) zijn beide op een morfinegehalte gebracht van 50 procent morfine, berekend als morfine base. De fout is te verklaren doordat Wittop Koning bij opialum niet spreekt over morfine base, maar over morfine HC1 en 50 procent morfine base komt overeen met 66 procent morfine HC1.

Amsterdam, 22 augustus 1962

A. C. G. van Proosdij

Dokter van Proosdij heeft volkomen gelijk wanneer hij zegt, dat er een fout is geslopen in mijn beschouwing. De bedoeling was er op te wijzen dat het gehalte van Opialum Ed VI aan Morphini Hydrochloridum niet gelijk is aan dat van Opialum Ed V (Hydrochlorates Alcaloideorum Principium Opii). Het is namelijk gebracht van 50 op 66 procent, waarmee het overeenkomt met dat van Opium Concentratum Ed VI. 66 procent Morphini Hydrochloridum komt namelijk overeen met 50 procent morfine base. In plaats van opium concentratum (pantopon) had er dus moeten staan Opialum Ed V. Het spijt mij zeer dat deze vergissing is ingeslopen.

Amsterdam, 3 oktober 1962

D. A. Wittop Koning